

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: het aangeklaagde raadslid

Het ambt van volksvertegenwoordiger

Direct gekozen volksvertegenwoordigers doen hun werk in 's lands vergaderzaal (Bezuidenhoutseweg 67/Lange Poten 4 te Den Haag), 12 statenzalen, 344 raadzalen en 21 waterschapshuizen.

Alles bij elkaar gaat het om enkele duizenden mensen die met elkaar gemeen hebben dat zij een zetel van de kiezer hebben ontvangen. Daaraan ontlenen zij hun mandaat.

Maar ook geldt voor hen allen dat zij stemmen zonder last. Zij mogen zich bij het uitbrengen van hun stem door niets anders laten leiden dan hun eigen “eer en geweten”.

Een term die met zoveel woorden voorkomt in de ambtseed die wordt afgelegd voordat met het functioneren wordt begonnen.

De last van de stem

Stemmen zonder last, best wel een historische term die al enkele eeuwen wordt gebezigd.

In de Staatsregeling voor het Bataafse Gemene Best d.d. 29 april 1805 (een van de voorlopers onze Grondwet) kon al worden gelezen: *“De Leden der vergadering van Hunne Hoog Mogenden brengen hoofdelijk hunne stem uit, zonder eenigen last te ontvangen van, of ruggespraak te houden met hun Departement. Zij zijn wegens hun gedrag, in de Vergadering van Hun Hoog Mogenden gehouden, aan de Departementale Besturen geene verantwoording schuldig”*.

Duidelijke taal nietwaar?

De woorden “of ruggespraak” zijn bij Grondwetswijziging-1983 geschrapt. Het moet een volksvertegenwoordiger niet onmogelijk worden gemaakt om te overleggen met (bijvoorbeeld) de fractie waartoe hij behoort.

De volksvertegenwoordiger als mens

Een volksvertegenwoordiger is een mens, en zo ziet hij er ook uit. Elk mens heeft wel eens een mindere dag waarop hij dingen zegt of doet die hij op een later moment betreurt.

Voorbeeld: hoe menselijk is het dat een lid van de gemeenteraad tegenover een inwoner verklaart dat hij tegen een voorstel voor aanleg van een rotonde zal stemmen in de raad. Met die (soort van) belofte is de inwoner gerustgesteld, nu zal die rotonde wel van de baan zijn.

Wie schetst echter de verbazing van diezelfde inwoner als hij enkele dagen later datzelfde raadslid “voor” de aanleg van die rotonde zal stemmen? Kun je dan helemaal niemand meer vertrouwen, denkt de inwoner. Nu komt die rotonde er dus toch. Met dank aan dat onbetrouwbare raadslid. Zo zijn er legio voorbeelden te verzinnen van raadsleden wier gedragingen binnen en buiten de raadsvergadering tot onvrede bij derden (kunnen) leiden.

Wat kan de inwoner daartegen ondernemen? Een klacht indienen is toch wel het minste, zou je denken.

Algemene wet bestuursrecht (Awb)

In artikel 9:1 van de Awb is het recht van het indienen van een klacht vastgelegd. Dit recht komt een ieder toe, en de klacht moet zijn gericht tegen een gedraging van een bestuursorgaan of van een persoon die werkzaam is onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan.

Laat vooral duidelijk zijn dat het raadslid die zijn belofte niet nakomt een “gedraging” uitvoert in de zin van artikel 9:1 van de Awb.

Maar: is een raadslid bestuursorgaan? Nee, een raadslid valt buiten de omschrijving van het begrip “bestuursorgaan” uit artikel 1:1 Awb.

Werkt een raadslid onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan? Andermaal: nee.

Zonder last en zonder klacht

Zoals hierboven beschreven stemt een raadslid zonder last. Hij maakt deel uit van het bestuursorgaan “gemeenteraad” maar is daaraan niet ondergeschikt.

Conclusie moet dus luiden dat het niet mogelijk is om een klacht in te dienen tegen een gedraging van een individueel raadslid. Die conclusie strekt zich overigens ook uit naar de vorige voorzitter van de Tweede Kamer in haar hoedanigheid als lid van de Tweede Kamer, maar dat geheel terzijde. Praktijk laat echter (lees: helaas) zien dat gemeenten een klacht tegen een raadslid “gewoon” in behandeling nemen. En daarmee aangeven dat zij zich niet bewust zijn van de staatsrechtelijke realiteit dat een raadslid op zijn handelen en gedragingen als raadslid door niemand kan worden aangesproken.

Een raadslid stemt immers “zonder last”.

Het is elke vier jaar de kiezer die het finale oordeel over de volksvertegenwoordiger velst. Geen klachtenfunctionaris.

Een klacht die is gericht tegen een raadslid moet dus “niet ontvankelijk” worden verklaard.